

Εβραίοι, Ελληνορθόδοξοι, Μουσουλμάνοι και Θεσσαλονικείς Ζώντας μαζί στην ύστερη Οθωμανική Αυτοκρατορία, 1860-1912

Διδάσκων: Πάρις Παπαμίχος Χρονάκης

Ύλη εξετάσεων

Τα υπογραμμισμένα με κίτρινο κείμενα είναι ιδιαίτερα σημαντικά

Πηγές (βρίσκονται στο e-class στον φάκελο της κάθε παράδοσης)

Γενικές ιστορίες της Θεσσαλονίκης

1. Mark Mazower, *Θεσσαλονίκη, πόλη των φαντασμάτων: χριστιανοί, μουσουλμάνοι και εβραίοι, 1430-1950* (Αθήνα, 2006), κεφάλαια 9, 10, 11 & 12. (στον φάκελο Παράδοση 1. Αρχείο «Mazower»)
2. Μερόπη Αναστασιάδου, *Θεσσαλονίκη, 1830-1912 : μια μητρόπολη την εποχή των οθωμανικών μεταρρυθμίσεων* (Αθήνα : Εστία, 2008). Σελίδες: 11-63, 141-283, 425-565, 581-599. (στον φάκελο Παράδοση 1. Αρχεία «Anastassiadou_1», «Anastassiadou_2»)

Ειδικότερες βιβλιογραφικές αναφορές

Πόλη

3. Αλεξάνδρα Καραδήμου-Γερόλυμπου, *Μεταξύ ανατολής και δύσης: βορειοελλαδικές πόλεις στην περίοδο των Οθωμανικών μεταρρυθμίσεων* (Αθήνα, 1997), Κεφάλαιο 7.6 (στον φάκελο Παράδοση 2-3. Αρχείο «Yerolympos1997»).

Εθνοτικές ομάδες

4. Μαργαρίτα Δρίτσα, «Πολιτισμική ιδιαιτερότητα και επιχειρήσεις: η περίπτωση των εβραϊκών δικτύων», στο Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, *Ο Ελληνικός Εβραϊσμός. Επιστημονικό Συμπόσιο 3-4 Απριλίου 1998* (Αθήνα, 1999), σσ. 303-344. (στον φάκελο Παράδοση 4, 5 & 6. Αρχείο «Dritsa»)
5. Ρένα Μόλχο, «Η αναγέννηση», στο Gilles Veinstein (επιμ.), *Θεσσαλονίκη 1850-1918. Η «πόλη των Εβραίων» και η αφύπνιση των Βαλκανίων* (μετάφραση Γιώργος Καλαμαντής, Αθήνα, 1994). (στον φάκελο Παράδοση 4, 5 & 6. Αρχείο «Molho»)
6. Paul Dumont, «Τα γαλλικά πάνω απ' όλα» (στον φάκελο Παράδοση 4, 5 & 6. Αρχείο «Dumont»)
7. François Georgeon, «Η 'Σελανίκ' των μουσουλμάνων και των ντονμέδων», στο Gilles Veinstein (επιμ.), *Θεσσαλονίκη 1850-1918. Η «πόλη των Εβραίων» και η αφύπνιση των Βαλκανίων* (μετάφραση Γιώργος Καλαμαντής, Αθήνα, 1994), σσ. 117-130. (στον φάκελο Παράδοση 4, 5 & 6. Αρχείο «Georgeon»)
8. Κίρκη Γεωργιάδου, «Οι Έλληνες της Θεσσαλονίκης», στο Gilles Veinstein (επιμ.), *Θεσσαλονίκη 1850-1918. Η «πόλη των Εβραίων» και η αφύπνιση των Βαλκανίων* (μετάφραση Γιώργος Καλαμαντής, Αθήνα, 1994). (στον φάκελο Παράδοση 4, 5 & 6. Αρχείο «Georgiadou»)

Η συγκρότηση της κοινότητας

9. Κώστας Κωστής, «Κοινότητες, Εκκλησία και μιλλέτ στις 'ελληνικές περιοχές' της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας κατά την περίοδο των Μεταρρυθμίσεων», *Μνήμων* 13 (1991), σσ. 57-75. (στον φάκελο Παράδοση 7-8. Αρχείο «Kostis1991»).

Τάξεις

10. Χάρης Εξερτζόγλου, «Η ελληνική ιστοριογραφία και το ομογενές κεφάλαιο: προβλήματα μεθόδου και ερμηνείας», *Σύγχρονα Θέματα* 35 (1988), σσ. 152-160. (στον φάκελο Παράδοση 9-10. Αρχείο «Exertzoglou»).
11. Donald Quataert, «Πρώτοι καρποί από τα εργοστάσια», στο Gilles Veinstein (επιμ.), *Θεσσαλονίκη 1850-1918. Η «πόλη των Εβραίων» και η αφύπνιση των Βαλκανίων* (μετάφραση Γιώργος Καλαμαντής, Αθήνα, 1994). (στον φάκελο Παράδοση 9-10. Αρχείο «Quataert.Prwtoi karpoi»)
12. Sukru Ilıcak, «Εβραϊκός σοσιαλισμός στην οθωμανική Θεσσαλονίκη» στο *Έλληνες και εβραίοι εργάτες στη Θεσσαλονίκη των Νεότουρκων* (Ιωάννινα, 2004), σσ. 7-60. (στον φάκελο Παράδοση 9-10. Αρχείο «Ilıcak2004»)

Δομή της εξέτασης

Η εξέταση είναι γραπτή. Περιλαμβάνει ερωτήσεις διαβαθμισμένης δυσκολίας με δυνατότητα επιλογής. Οι ερωτήσεις οργανώνονται σε τρεις ενότητες και κάθε ενότητα περιλαμβάνει δύο ερωτήσεις. Η απάντηση μιας ερώτησης από κάθε ενότητα είναι υποχρεωτική:

Πρώτη ενότητα ερωτήσεων

Ερωτήσεις κατανόησης και σχολιασμού πηγής (οι πηγές θα είναι ανάλογες με αυτές που έχουν αναλυθεί κατά τη διάρκεια των παραδόσεων)

Δεύτερη ενότητα ερωτήσεων

Ερωτήσεις ορολογίας και πραγματολογικών δεδομένων (π.χ. ορισμοί των όρων: «Τανζιμάτ», «βιλαέτι», «μιλλέτ», «κοινότητα», «εθνοθρησκευτική ομάδα», «οθωμανική πόλη», «συντεχνία», «Alliance Israelite Univrselle»)

Τρίτη ενότητα ερωτήσεων

Θεματικές ερωτήσεις ανάλυσης και σύνθεσης. Ενδεικτικά:

- Αναλύστε το ρόλο των κρατικών και των τοπικών θεσμών στον εξευρωπαϊσμό της οθωμανικής Θεσσαλονίκης.
- Με ποιους τρόπους η δυτικού τύπου εκπαίδευση μετασχημάτισε το περιεχόμενο της εβραϊκής ταυτότητας;
- Με βάση το κείμενο του Χάρη Εξερτζόγλου και στοιχεία από την υπόλοιπη βιβλιογραφία, αναλύστε αν μπορεί η αστική τάξη της Θεσσαλονίκης να θεωρηθεί μια μεταπρατική τάξη.
- Με ποιους τρόπους και σε ποιους χώρους οργανωνόταν η διεθνοτική συνύπαρξη στη Θεσσαλονίκη; Ποια τα όριά της;
- Η Θεσσαλονίκη ήταν μια εβραϊκή ή μια πολυεθνοτική πόλη; Αναλύστε το ερώτημα.
- Αναλύστε τη σχέση ανάμεσα στην δυτική αναπαράσταση της οθωμανικής πόλης και την οθωμανική πόλη την περίοδο του Τανζιμάτ με βάση το παράδειγμα της Θεσσαλονίκης.
- Με αναφορές στο κείμενο του Κωστή και στη γνώση της υπόλοιπης βιβλιογραφίας, αναλύστε ποια είναι τα βασικά στοιχεία που συγκροτούν μια εθνοθρησκευτική κοινότητα την περίοδο του Τανζιμάτ στη Θεσσαλονίκη.
- Μπορεί να θεωρησει κανείς ότι συγκροτήθηκε μια διεθνοτική εργατική τάξη στην ύστερη οθωμανική Θεσσαλονίκη;
- Αναφέρατε ορισμένους χαρακτηριστικούς τρόπους με τους οποίους ο ευρωπαϊκός πολιτισμός επηρέασε τη ζωή και την ταυτότητα των κατοίκων της οθωμανικής Θεσσαλονίκης.